

Ved Silkeborg ligger en »eventyr-ø« med levn fra modstandsbevægelsen, et milliondyrt sommerhus og 100 års lejrballshistorier

Møgelø i Julsø har en over 100 år lang historie med FDF'ere. I den tætte skov ligger øens gæster i hjemmebyggede lejre, laver mad over bål og fortæller røverhistorier, som er passeret gennem generationer.

Gennem mere end 100 år, har FDF'ere holdt sommerlejr på Møgelø i Julsø. Således også i år, hvor det var FDF Thyholm, der havde fornøjelsen. Foto: Kasper Heden Andersen

A A

GEM ARTIKEL

LUCAS STEVNS WIINGAARD

Solens genskær i de dansende bølger sprang i øjnene på den korte bådture fra Julsøs nordbred tæt ved den lille by Laven i Silkeborg mod Møgelø. Julsøs største og eneste bebyggede ø.

Bag øen strakte Himmelbjerget sig op i den azurblå himmel, og dét Himmelbjergstårn, som i 1875 blev rejst som en hyldest til kong Frederik den 7. for at skænke det danske folk grundloven, stak ekstra ud i det bakkede landskab. Som et enkelt større udsving i en hjerterytme.

For foden af en lille anlagt sandstrand, hvor et par robåde lå til ved to små badebroer, ligger hytten Juulsborg. Den er hvid og okkerfarvet og med høj kip, hvor der under taget, ud mod bølgerne, titter 16 turkisfarvede udyrshoveder frem. Skåret ud af tværbjælkerne, som løber inde over hyttens spisesal, og hvor

der på en af dem er indgraveret ”Ret Ryggen Og Tal Sandhed”. Et motto benyttet af øens hyppigste gæster og ejere af størstedelen af den; FDF’erne.

Møgelø kan kun nås via båd i sommerhalvåret. Nogle vintre bliver dog så bidske, at man kan gå til øen på isen. Foto: Kasper Heden Andersen

Jens Refsgaard er en del af ejerkredsens bestyrelse, som består af to silkeborgensiske FDF-kredse. Han blev FDF’er, da han var otte år, og er i dag 65. Stort set hvert år imellem har han minimum brugt en uge af sommerferien på lejr på øen. Med andre ord har han øen tæt på livet og berettede passioneret om dens lange historie.

Han fortalte, at øen første gang blev brugt som sommerlejr for FDF’ere i 1912. Der lå dengang et gæstgiveri, som trods adskillige kreative forsøg aldrig havde fået gang i forretningen. FDF-organisationen, som blot blev dannet 10 år forinden, fik dog lov at låne øen og bygningen af konkursboet og får ifølge historien derudover lov til at leje »hængekøjer, kogegrej og alt, hvad man skal bruge« af Søværnet for en enkelt krone.

»En krone var jo noget mere dengang, men alligevel var det nok til at betale,« tilføjede Jens Refsgaard og storsmilte.

I årene efter købte de to FDF-kredse mere og mere land på øen og ejer i dag cirka 24 tønder land ud af øens 28. Blot fire parceller blev solgt til sommerhuse, hvoraf den ene blev købt af en FDF’er og efterfølgende skænket til organisationen.

Ingen sommerferie uden Møgelø

Syd for Juulsborg snor en sti fra en åben plads med et højvajende Dannebrog sig op i de bagvedliggende bakker og bliver omsluttet af tæt skov.

»Noget af det tætteste man kommer på urskov i Danmark,« beskrev Jens Refsgaard det som og tilføjede, at naturvejleder og -formidler Jan Kjærgaard har været på besøg på øen og mildest talt var imponeret over øens bevoksning.

Og alt imens store myrer øjensynligt fik jorden til at bevæge sig under fødderne, trængte solen sig på gennem de tykke trækroner foroven. I de pletvise lysoaser i skovbunden stod hjemmebyggede lejre af træstammer, fiskenet og presenninger. Ved første øjekast lignede de mere steder i Sydamerika, som snarere producerer uvaner og dårligdom, end et centrum for fællesskabsfølelse. Virkeligheden er dog heldigvis det sidstnævnte.

Møgelø er nemlig stort set fuldt booket gennem hele sommeren, hvor FDF-afdelinger og lejrskoler er blandt sædvanlige gæster. I sidste uge, da Jyllands-Postens udsendte var forbi, var det FDF Thyholm, som holdt sin

årlige sommerlejr på øen. Det har FDF-afdelingen forresten har gjort hvert år siden 1954 – med undtagelse af landstræffet hvert femte år.

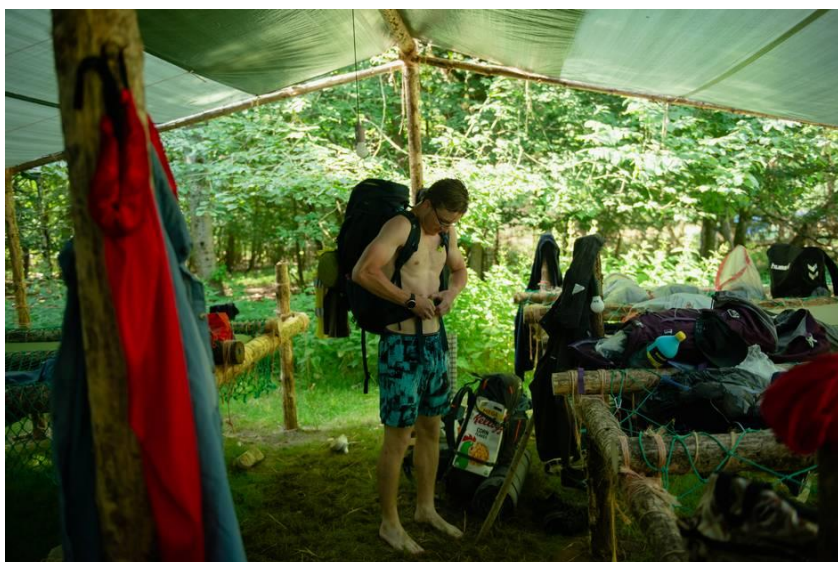
Johanne Steen deler lejr med Isabella Riis og andre "væbnerelever" fra FDF Thyholm. Foto: Kasper Heden Andersen

Blandt de cirka 150 gæstende thyholmere var 21-årige Martin Vangsgaard Andersen og 14-årige Frederik Kamstrup. Henholdsvis leder og 2. væbner, som det retteligt hedder på FDF'sk. De stod og pakkede ud i deres selvbyggede lejr efter det traditionsrige hike, som de netop var kommet hjem fra.

Begge har flere lejre på bagen, da de er kommet på øen, siden deres titel var pusling – hvilket vil sige 0.-1. klasse.

»Det er en oplevelse og noget, man ser frem til. Jeg ser frem til det her, med det samme jeg kommer hjem fra øen. Nu skal vi snart afsted igen, tænker man. Har man ikke været på Møgelø, har det ikke været sommerferie,« sagde Martin Vangsgaard Andersen.

Frederik Kamstrup tilføjede både indrømmende og grinende, at det bedste er, at han kommer ud fra sit værelse i den uge. Han beskriver øen som »en fællesskabs-ø«, hvor alle er sammen med alle.

Martin Vangsgaard Andersen er med som leder på sommerlejren i år. Han er 21 år gammel og er kommet i lejren siden 2008. Foto: Kasper Heden Andersen

Trækors og modstandskamp

Ved øens lejrplads på den sydlige spids tårner et to-tre meter højt trækors sig op foran de få opsatte siddepladser. Kirken og troen er en fasttømret del af foreningen, og ud over lejrpladssange og sjove optrædener lægger pladsen foran korset også græs til andagter, fortæller Jens Refsgaard.

»Det er der ingen, som har taget skade af at høre på,« konstaterer han. Han flytter derefter blikket over på en mindesten, som står et par meter fra det høje kors.

»Instruktør Bent Jensen. Født 8/5-1923. Død 16/3-1945».

»Ja, hvis man kigger på datoen. Det var lige ved,« sagde Jens Refsgaard og udrullede historien om manden, som blev kaldt »Bentus».

Han fortalte, at flere FDF'ere var modstandsfolk under krigen, og at alle de faldne har en mindeplade på hovedbygningen Sletten inde på fastlandet. »Bentus» har dog særstatus her på øen.

Jens Refsgaard kunne passioneret fortælle mange røverhistorier fra øen. Blandt andet om en ruin, som børnene blev bildt ind var en ridderborg til kampe mod nærliggende Dynæs, men som det meste tydede på faktisk blot var et gammelt hønsehus. Foto: Kasper Heden Andersen

»Jeg kendte ham jo ikke, så gammel er jeg trods alt ikke. Men han spillede trompet. Han blev sejlet ud i båd om aftenen og spillede et stykke musik og så retræten. Nu er det tid til at gå i seng, markerede han. Der er rigtig mange af de gamle, som kan huske det,« fortalte Jens Refsgaard.

Og Bent Jensens mindesten er ikke det eneste levn fra modstandskampen på øen. I hvert fald ifølge gamle historier og overleveringer.

På øens nordlige side er et hul i skovbunden, der ikke gør meget væsen af sig. Cirka halvanden meter dybt og blot et par meter derfra ligger tilsyneladende den jord, som er blevet gravet op derfra. Jens Refsgaard fortæller dog, at der, i hvert fald i tanken, ligger et noget glørværdigt byggeprojekt bag.

»En del FDF'ere var modstandsfolk, og et godt sted at være var på Møgelø, for der var ingen tyskere. De øvede sig i pistolskydning, men de var bange for, at det kunne høres. De blev derfor enige om at grave en underjordisk skydebane. Men som de havde sagt: Det opgav vi ret hurtigt,« sagde han og tilføjede:

»Men forsøget blev gjort.«

Sommerhus på næsten øde ø

Nær øens nordligste spids ligger de tre sommerhusparceller, som udgør den lille enklave af øen, der ikke er FDF-ejet. Blandt dem er et sort hus, hvis ene ydervæg er pyntet med hestesko, og hvis anden vender ud mod en skråning og en trappegang ned til vandet. Huset har Gyttta Betzer ejet sammen med sin mand i 14 år. Inden købet havde hun dog et par ret specifikke krav, hvis hun skulle eje et sommerhus.

»Jeg skulle ikke køre ret langt, og det skulle helst være på en øde ø,« fortalte hun fra sin lille udestue.

Hun bor i Silkeborg, hvilket må siges at indfri første krav, og med hensyn til, at øen ikke er komplet øde, men skal deles med FDF'erne, noterede hun sig, at de er »fint selskab«.

Der er ingen mobiltelefon og ingen bekvemmeligheder. Det handler om at komme over og opleve fællesskabet med hinanden og den natur, som er herovre.

Ole Barslev, leder i FDF Thyholm

Det var dog mere eller mindre tilfældigt, at hende og manden opdagede, at det lille sommerhus var til salg.

»Jeg havde en byggegrund, jeg skulle sælge, og da jeg skulle ned og skrive under på slutsedlen, så jeg, at der stod et sommerhus på Møgelø. Jeg troede først, det var på fastlandet, men ejendomsmægleren fortalte, at det var ovre på øen. Jeg tog hjem og kunne næsten ikke sove. Så ringede min mand til ejendomsmægleren dagen efter og sagde: "Vi bliver nødt til at købe det. Min kone kan ikke sove om natten",« fortalte hun.

De betalte cirka 3,5 mio. kr. for huset i 2007, men som Gyttta Betzer selv konstaterede: »Hvad er for meget, hvis man er glad for det?« Ægteparret har sidenhen solgt huset videre til sine børn med planen om at det, på samme måde som FDF'erne vender tilbage til øen år efter år, bliver i familien i mange generationer endnu.

»Vores børn og børnebørn elsker at være her,« sagde Gyttta Betzer.

Møgelø siden 1963

En af øens gæster, som for alvor transcenderer flere generationer, er 67-årige Ole Barslev. Han er som FDF'er kommet på sommerlejr på øen hvert år siden 1963 og var endda med som endnu yngre, da faren selv var FDF'er, og moren hjalp til i køkkenet. Siden 1972 har han været leder i FDF Thyholm.

»Det er ligesom at komme til en eventyrø. Man bliver rykket ud af sin dagligdag og får mange store oplevelser herovre. En uge er nærmest uendelig, og når man kommer hjem, er man fyldt med gode oplevelser,« sagde Ole Barslev og håber på, traditionen med at komme på øen fortsætter mange år endnu.

Ole Barslev var med på lejren, før han selv blev en del af FDF, da faren og moren tog ham med. I 1963 var han med første gang som FDF'er og har ikke misset en sommerlejr siden. Foto: Kasper Heden Andersen

»Vi kan ikke forestille os, at vi kan holde sommerlejr et andet sted. Det er meget specielt at være på en ø i en uge. Det er som at isolere sig, positivt set. Der er ingen mobiltelefon og ingen bekvemmeligheder. Det handler om at komme over og opleve fællesskabet med hinanden og den natur, som er herovre.«

Øens ejere og bestyrere er derfor også i gang med at sikre, at øen fortsat er et hit for de kommende generationer.

Nye generationer

Ved siden af den gamle hytte Juulsborg, som blev renoveret i 1923, er der nemlig lige nu ved at blive tilføjet endnu mere til FDF'ernes over 100-årige historie med Møgelø.

Det prisvindende aarhusianske arkitektfirma Aart Architects har tegnet en ny hyttebygning som er i fuld gang med at blive opført. I moderne lodret belagt cedertræ, som går i et med skovens bagtæppe. På den måde bindes en sløjfe, da arkitekterne i nogle af deres første år tegnede Silkeborg FDF's nærliggende hovedbygning Det Ny Sletten, hvor der hvert femte år holdes landstræf, fortalte Jens Refsgaard.

FDF Thyholm investerede tidligere i år nogle fondsmidler i et par paddleboards, som blev taget med på lejren. Det blev hurtigt udnævnt til en succes. Foto: Kasper Heden Andersen

Han fortalte en anekdote om den samme sketch med en motorcykel, som bliver fremført flere gange foran lejrbalet på samme aften af forskellige grupper. Hver aften. De seneste mange år. Ikke fordi de mangler kreativitet, men »fordi folk gerne vil op og optræde«.

Det er en del af det værdisæt, som Jens Refsgaard selv mener, han har fået af de mange år på øen, og som han håber sætter sig i de generationer, der kommer der fremover.

»De lærer at stå op i en forsamling, de er ikke generte. Det er én ting. Man er heller ikke bange for at tage et stykke tovværk i hånden, binde en båd, tænde et bål, lave primitiv mad. Men frem for alt bliver du et ordentligt menneske, fordi du har været sammen med alle mulige forskellige mennesker, og man lærer at respektere hinanden,« sagde han.